

Viite

MOS0035-34, MOS0035-40, PIE0021-11, PIE0052-78

Asia

Kamppailu vallasta jatkuu Venäjän metsäteollisuudessa

Asiasanat	VENÄJÄ, KESTÄVÄ METSÄTALOUS
Hoitaa UM	ITÄ-22
Hoitaa UE	MOS
Koordinoi	
Tiedoksi	ITÄ-20; ITÄ-21; ITÄ-23; ITÄ-24; ITÄ-25; KPO-10 BER; PIE FINPRO; KTM; MET; METSÄHALLITUS; METSÄNTUTKIMUSLAITOS; METSÄTEOLLISUUS RY; MMM/MEO; MTK; SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS; VM; YM; YM/ALO; YM/KVY

Kamppailu metsäteollisuusyritysten omistuksesta on jatkunut ja laajentunut heinäkuun puolivälin jälkeen. Eniten esillä olevan Kotlaksen kombinaatin lisäksi myös muissa yrityksissä on käsitelty omistussuhteita. Aihe on noussut tiedotusvälineissä hyvin näkyvästi esille ja viimeisen kuukauden aikana lehdissä ja internet palvelimien kautta on julkaistu yli 100 uutista tilanteen kehityksestä.

Kotlaksen kombinaatti on edelleen IPE-ryhmän hallinnassa. Yrityksen mahdollinen luovuttaminen uusille omistajille edellyttää ylempien oikeusasteiden päätöksiä.

Oleg Deripaska ja Vladimir Kogan ovat julkistaneet, että heidän tavoitteenaan on perustaa suuri yleisvenäläinen metsäteollisuuden holding-yhtiö tämän vuoden loppuun mennessä.

Vetoomuksia ongelmien ratkaisemiseksi on esitetty myös valtion ylimmälle johdolle mutta presidentti ja pääministeri eivät ole ottaneet kantaa asiaan. Monet duuman jäsenet ovat esittäneet lausuntoja Kotlaksen kysymyksestä ja useimmat heistä näyttävät ainakin varovaisesti tukevan yrityksen uusia omistajia.

1. Kotlaksen kombinaatti

Tilanne tehdasalueella

Arkangelin kuvernööri A. Jefromoffin kutsusta konfliktin osapuolet Z. Smushkin (IPE), O. Deripaska (Bazovij Element) ja V. Kogan (Bankirskij Dom St P.) tapasivat Arkangelissa 24.07.2002. Osapuolet eivät löytäneet yhteistä näkemystä kiistan ratkaisemiseksi. Kokouksen yhteisessä muistiossa todetaan, että " Normaalin yhteiskunnallisen tilanteen turvaamiseksi Arkangelin alueella osapuolet eivät käytä voimatoimia ja noudattavat säädöksiä. Yritystä ei viedä konkurssiin ja työntekijöitä ei käytetä konfliktin ratkaisemiseen."

Huolimatta 24.07.2002 neuvottelun tuloksesta kääntyi Kotlaksen nykyinen johtaja Ju. Zajats (IPE) 01.08.2002 Luoteis-Venäjällä olevan presidentin edustajan, alueen kuvernöörin ja muiden viranomaisten puoleen pyytäen heitä ottamaan tilanteen hallintaansa, koska on olemassa voiman käyttöön perustuvan valtauksen uhka Bazovij Element -ryhmän suunnalta.

Kotlaksen kombinaatin hallitus antoi virallisen ilmoituksen, että 02.08.2002 Bazovij Element -ryhmän edustajat yrittivät tulla tehdasalueelle. Myös alueen oikeusviranomaisiin kohdistettiin painetta mutta he eivät hyväksyneet vaatimuksia. Näin kombinaatti on edelleen IPE-ryhmän hallussa.

Continental Management - yhtiön pääjohtaja A. Korobko (Bazovij Element-ryhmä) on kääntynyt 15.08.2002 pääsyyttäjän ja muiden viranomaisten puoleen pyytäen heitä normalisoimaan tilanteen Kotlaksen tehtaalla todeten, että jo kuukauden ajan uuden laillisen johdon toiminta on estetty.

Federaation oikeudellisten asioiden ylitarkastaja Arkangelin alueella A. Jermakov ilmoitti 16.08.2002, että tiedossa olevat oikeuden päätökset eivät anna perustetta antaa virka-apua Kotlaksen kombinaatin johdon vaihtamiseksi. Asiassa on odotettava ylempien oikeusasteiden päätöksiä. Viranomaiset arvioivat, että jännittynyt tilanne alueella jatkuu.

Oleg Deripaskan tavoitteet

Vedomosti kertoi **25.07.2002** O. Deripaskan tavoitteista otsikolla "Ettekö ole vielä ratkaisseet yrityksenne omistus pohjaa ja maksaneet velkojanne ? Odottakaa Deripaskan miehiä." Deripaskan tavoitteena on olla tämän vuoden loppuun mennessä yksi Venäjän metsäteollisuuden suurimmista toimijoista luomalla yleisvenäläinen metsäteollisuuden holding-yhtiö. Deripaska kertoi yhdessä Bankirskij Dom St Petersburgin johtajan V. Koganin kanssa, että holding-yhtiöön suunnitellaan liitettäväksi 32 yritystä ja pääoma olisi 800 MUSD. Uuden yhtiön ytimen tulisivat muodostamaan Kotlaksen ja Arkangelin kombinaatit. Deripaskan haltuun joutuneilla toimialoilla ja yrityksillä on yhteisiä piirteitä: omistajien ristiriidat, huono hallintoja laskeva tuotto. Vedomostin mukaan arvioidaan IPE:n tilanteen edelleen vaikeutuvan Deripaskan paljastettua suunnitelmansa.

Juridinen prosessi

Lähtökohtana Kotlaksen kombinaatin omistussuhteiden muutokselle oli huhtikuussa 2002 pienosakkaan kanteen kautta käynnistynyt Zavodskin piirioikeuden päätökseen perustuva IPE:n hallussa olleen osake-erän myynti huutokaupassa Bazovij Element-ryhmälle. Piirioikeuden päätös perustui siihen, että kombinaatin yksityistämistä sovittuja ehtoja oli rikottu. IPE julkisti tosin 22.08.2002 tiedon, että valtiontalouden tarkastusvirasto on vahvistanut, että IPE on suorittanut ne investoinnit Kotlaksen kombinaattiin, mitä yksityistämisen ehdoissa edellytettiin.

Rossija.regioni kertoi **26.07.2002**, että valtiontalouden tarkastusviraston kollegio on päättänyt, että vuonna 2000 tehtyä tarkastusraporttia eräiden metsäteollisuusyritysten yksityistämisestä ei käsitellä uudelleen vaikka raportissa todettiin rikkeitä tapahtuneen ja sen takia jotkut ovat pitäneet uudelleen käsittelyä tarpeellisena. Vuoden 2000 tarkastusraportissa todettiin virheitä tapahtuneen sekä Kotlaksen että Syktyvkarin kombinaattien yksityistämisessä.

Asian käsittely on jatkunut monitahoisena juridisena prosessina, jossa on ainakin seuraavia osia:

- Zavodskin piirioikeuden päätöksestä tehtyä valitusta käsitellään seuraavassa oikeusasteessa, joka on Kemerovon aluoikeus. Aluoikeuden puheenjohtaja on ilmoittanut piirioikeuden

päätöksessä olevan muotovirheitä. Alueoikeuden piti käsitellä asiaa 05.08.2002 mutta puheenjohtajan loman vuoksi asian käsittely on siirtynyt. **Izvestijan 19.08.2002** mukaan alueoikeus käsittelee asiaa 12.09.2002.

- Jostakin syystä kysymystä siitä, voiko Kotlaksen uusi hallinto saada kombinaatin haltuunsa, käsiteltiin Mahachkalin välimiesoikeudessa 07.08.2002. Oikeus ei antanut lupaa kombinaatin haltuun ottoon. Asian ratkaisu edellyttää ylemmän välimiesoikeuden tai Venäjän Federaation korkeimman oikeuden päätöstä. Sama asia oli esillä myös Stavropolin piirioikeudessa 05.08.2002 ja päätös oli sama kuin edellä.
- Kotlaksen uudet omistajat järjestivät 05.07.2002 ylimääräisen yhtiökokouksen, joka ainakin yhdessä oikeuden päätöksessä todettiin laittomaksi.
- Kotlaksen kombinaatin osakerekisterin pidosta ja pitäjistä on esitetty ristiriitaisia väitteitä ja kummallakin osapuolella on oma vaihtoehtonsa.
- Molemmat osapuolet ovat vedonneet pääsyyttäjistä lähtien oikeusviranomaisiin ja pyytäneet heitä normalisoimaan tilanteen.

Poliitikkojen vetoomukset

Useat poliitikot ovat esittäneet lausuntoja tai vetoomuksia Kotlaksen tilanteen selkeyttämiseksi:

- Duuman jäsen N. Zalepuhin katsoo kysymyksessään ministeri Grefille 23.07.2002 IPE:n toiminnan Kotlaksessa aiheuttavan tappioita valtiolle.
- Duuman pohjoisten kysymysten komitean varapuheenjohtaja Artur Mäki ilmoittaa 25.07.2002, että ratkaisevan osake-erän omistajilla on täysi oikeus osallistua yrityksen hallintoon. Hän korostaa laillisuutta ja toteaa, että henkilöstöä ei saa käyttää valtakamppailussa
- Duuman luonnonvarakomitean puheenjohtaja A. Beljakov on antanut 06.08.2002 haastattelun arkangelilaiselle lehdelle Pravda Severa. Beljakov pitää metsäteollisuuden yleistä tilaa huonona. Hän toteaa, että muutamia vuosia aikaisemmin, kun Kotlaksen kombinaatilla oli vaikeuksia, kukaan ei ollut siitä kiinnostunut. IPE on tehnyt hyvää työtä yrityksen kehittämisessä. Beljakov pahoittelee sitä, että kamppailu yritysten omistuksesta heikentää investoijien mielenkiintoa. Hän arvioi, että samantyyppinen prosessi on menossa teräs - ja hiiliteollisuudessa. Beljakov esittää, että tulisi nimittää hallituksen komissio selvittämään Kotlaksen kysymystä. Hän aikoo kirjelmöidä asiasta pääministerille ja presidentille ja on sitä mieltä asia ei koske vain yhtä kombinaattia vaan kyseessä on Venäjän nykyisen taloudellisen järjestelmän uskottavuus.
- Duuman jäsenet V. Judin ja S. Kolesnikov pyytävät 12.08.2002 pääsyyttäjää tutkimaan Arkangelin alueen oikeusviranomaisten toiminnan laillisuuden Kotlaksen kombinaatin prosessissa. He ovat sitä mieltä, että uusien osake-enemmistön omistajien perusteltuja vaateita ei tueta tarpeeksi.
- Duuman jäsen A. Melnikov on lähettänyt kirjeen 12.08.2002 sisäasiainministerille. Hän pyytää selvittämään, onko Arkangelin alueella oleva korkea sisäasiainministeriön edustaja tukenut Kotlaksen prosessissa liian yksipuolisesti IPE:ä.

- Oikeusministeriössä oleva federaationeuvoston edustaja T. Kolonova on lähettänyt 14.08.2002 oikeusministerille kirjeen kysyen sitä, miksi Arkangelin alueen oikeusviranomaiset eivät auta Kotlaksen kombinaatin uutta johtoa aloittamaan toimintansa.
- Arkangelin alueen lainsäädäntökokouksen jäsenet esittivät 15.08.2002 ylimääräisen Kotlaksen tilannetta käsittelevän kokouksen koollekutsumista.
- Duuman jäsen I. Zhakajev pyytää 19.08. 2002 pääsyyttäjän sijaista normalisoimaan tilanteen Kotlaksessa, jotta uusi johto voisi aloittaa toimintansa.
- Korjazhman kaupungissa vieraili 22.08.2002 ryhmä duuman jäseniä: mm. talouspoliittisen ja yritystalouden komitean puheenjohtaja G. Tomchin, omaisuuskomitean puheenjohtaja V. Pleskakeskij, investoijien oikeuksia käsittelevän komitean varapuheenjohtaja Ju. Tsibakin. He tapasivat alueen viranomaisia ja Kotlaksen kombinaatin johtoa. Deputaatit päättivät perustaa erityiskomission selvittämään Kotlaksen ongelmaa.

Tiedotuskamppailu

- IPE ilmoittaa 02.08.2002, että se aikoo haastaa oikeuteen julkaisun Vek, joka julkaisi yhtiön mielestä vääriä tietoja Z. Smuskinin Kotlasta koskevasta haastattelusta.
- IPE kutsui 07.08.2002 ryhmän venäläisiä ja läntisiä toimittajia tutustumaan Kotlaksen tilanteeseen paikan päällä.
- IPE julkaisi 08.08.2002 Vedomostissa avoimen kirjeen, jossa yritys kertoo 10-vuotisesta alan kehittämistoiminnastaan. Vastustajan toimintaa arvostellaan ja pahoitellaan metsäsodan haitallisia vaikutuksia alan imagoon.
- Kotlaksen uuden hallituksen puheenjohtaja Ju. Sverdlov arvostelee 13.08.2002 Vremja Novostej-lehdelle antamassaan haastattelussa IPE:ä väittäen sen käyttäneen taloudellista vaikutusvaltaansa alueellisiin viranomaisiin tavoitteidensa edistämiseksi.
- Bazovij Element-yhtiön tiedotus kertoo 13.08.2002, että IPE:n johto jatkaa väärän informaation levittämistä Kotlaksen prosessista.
- Continental Management-yhtiö julkaisi Kommersantissa 15.08.2002 sivun tekstinä näkemyksiään Kotlaksen prosessista otsikolla "Totta ja valetta IPE:n ympärillä".
- Federaation arvopaperikomitea on päätyntä Kotlaksen kombinaatin osakkeiden rekisteröintiä koskevassa asiassa IPE:n kannalta epäedulliseen päätökseen. Komitean puheenjohtaja I. Kostikov kertoi 14.08.2002, että IPE on käynnistänyt laajan kansainvälisen tiedotuskampanjan arvopaperikomiteaa vastaan. Kostikov myös käytännössä lähes syytti IPE:ä lahjonnasta. IPE kiisti 15.08.2002 tiukasti syytökset ja ilmoitti myöhemmin harkitsevansa Kostikovin haastamista oikeuteen.
- Radioasema Svoboda on kommentoinut 16.08.2002 metsäsotaa ja toteaa maan suurien sanomalehtien olevan siinä mukana. Aktiivisia ovat olleet varsinkin Novaja Gazeta ja Nezavisimaja Gazeta. Svoboda arvostelee lehtien aineiston valintaa.

IPE:n esittämät kehittämissuunnitelmat

IPE on julkistanut heinä-elokuussa 2002 useita Kotlaksen kombinaatin kehittämiseen liittyviä hankkeita: 5 vuodessa modernisointiin 267 MUSD, uusi puun lajittelulinja 20 MUSD, vuoteen 2004 mennessä 800 000 m³ vuodessa tuottava sahalaitos ja 3 MUSD:n ekologinen ohjelma. Lisäksi on kerrottu myös Siperiassa olevien tehtaiden kehittämishankkeista.

Läntiset arviot

Prajm-TASS 09.08.2002: Kotlaksen läntiset liikekumppanit Shelton Forest Products, Interpap A.S ja Nordcell ottivat kantaa tilanteeseen. Tiedotteessa todetaan, että kombinaatti menettää asemiaan markkinoilla ja yhteistyösuhteet kärsivät. Kombinaatin kriittinen tila heikentää yleisemminkin Venäjän selluteollisuuden asemaa maailman markkinoilla.

New York Times/Lesprom.ru 14.08.2002: Lehti kertoo pohjoisissa metsissä käytävästä kamppailusta, joka on osa Venäjän teollisuuden keskittymiskehitystä. Kotlaksen suhteen Deripaska käyttää muualla kokeilemaansa valtausmenetelmää. Vaikka se voi kuulostaa oudolta niin kyseessä on edistys, koska nykyiset oligarkit todella kehittävät toimialojaan ja maksavat veroja. Lehti siteeraa IPE:n kanadalaista varatoimitusjohtajaa Frank Gravesia: "Aluksi luulin, että kaikki on leikkiä. Sitten ymmärsin, että meillä on vakavia ongelmia. Tämä huligaani haluaa vallata koko kentän." Lehti arvioi myös presidentti Putinin ja oligarkkien suhteita.

Izvestija julkaisi 19.08.2002 Dow Jones Newswires:n artikkelin Kotlaksesta. Kirjoittaja arvioi, että Venäjän sellu- ja paperiteollisuudesta tulee länsieurooppalaisten yritysten vakava kilpailija kunhan rakenne saadaan kuntoon ja johto on pätevää. Artikkelissa kerrotaan Kotlaksen prosessin kulkua ja todetaan sen todistavan menestymisen vaarallisuudesta. V. Koganin rooli yhtenä entisenä IPE:n omistajana ja luottotajana nousee vahvasti esille.

Frankfurter Allgemeine Zeitung/Lesprom.ru 22.08.2002: Lehti kertoo Kotlaksen prosessin kehityksestä ja toteaa, että IPE:ä avustavan Coudert Brothers asianajofirman asiantuntijat pitävät tätä tapausta esimerkkinä, joka testaa Venäjän hallituksen ja oikeusjärjestelmän uskottavuutta. Lehti viittaa myös Deripaskan Vedomostissa esittämään ministeri Grefiä arvostelleeseen lausumaan ja toteaa, että jos Gref jää häviölle niin se osoittaa oligarkkien edelleen johtavan Venäjää.

2. Muut yritykset

Myös muiden metsäteollisuusyritysten omistussuhteissa on tapahtumassa muutoksia. Näiden muiden tapahtumien merkitys on kuitenkin alan kokonaisuuden kannalta paljon pienempi kuin Kotlaksen prosessin. Osittain muidenkin yritysten muutokset liittyvät IPE:n ja Bazovij Element-ryhmän väliseen kamppailuun.

Ust-Ilimsk ja Bratsk: Nämä IPE-ryhmän hallitsemat Irkuskin alueella sijaitsevat yritykset muodostavat Luoteis-Venäjän yritysten ohella toisen Venäjän metsäteollisuuden keskuksen. Ust-Ilimskin kombinaatin ylimääräinen yhtiökokous on pidetty ja IPE on tiedottanut kehittämissuunnitelmista. Tiedotusvälineet ovat kertoneet, että Bratskin kombinaatin osakerekisterin pidosta on kiistaa. Irkuskin alueen kuvernööri B.Govorin ilmoitti heinäkuun lopulla, että hän vastustaa tiukasti voiman käyttöä alueen metsäteollisuuden omistussuhteiden järjestelyssä.

Baikalsk ja Selenginsk: Baikalin itäpuolella sijaitsevat pienehköt yritykset ovat siirtyneet vapaaehtoisilla kaupoilla Bazovij Element-ryhmän hallintaan, joka on informoinut niiden kehittämissuunnitelmista.

Kama: Permin alueella sijaitseva Kaman kombinaatin osake-enemmistö on siirtynyt Alfa-ryhmään kuuluvan Sibtek Ugol:n haltuun. Asiaa käsitellään parhaillaan välimiesoikeudessa.

Viipuri: Viipurin lähellä olevan Johanneksen sellutehtaan monimutkaista omistuskiistaa käsitellään oikeudessa (kts. PIE0052-78).

Kontupohja: Suurlähettiläs René Nybergin tavatessa heinäkuussa pääjohtaja V. Federmesserin selvisi, että O. Deripaskalla on pyrkimyksiä myös Kontupohjan kombinaatin valtaamiseksi. Yrityksen omistuksen rakenne ja yhteistyö pankkien kanssa ovat estäneet toistaiseksi valtauksen (kts. PIE0021-11).

Arkangeli: Elokuun puolivälissä kerrottiin, että Arkangelin kombinaatin pääjohtaja V. Krupchak suunnittelee yrityksen myymistä ulkomaalaisille sijoittajille. Kanadalainen JHC Pulp and Paper on osoittanut kiinnostusta asiaan. Krupchak omistaa kuitenkin henkilökohtaisesti vain 3 % osakkeista. Määräysvallan antava osake-erä on eräiden länsieurooppalaisten yritysten hallussa. Bazovij-Element-ryhmän kanssa yhteistyössä oleva O. Kogan omistaa 20 % osakkeista. Krupchak suunnittelee myös kombinaattia hallitsevan Arhbum -yhtiön uudelleen rekisteröintiä Moskovaan verohelpotusten saamiseksi. Tämä muutos olisi menetys Arkangelin alueen taloudelle.

3. Arviointia

Yritysten omistussuhteiden järjestely kiertyy useimmiten jotenkin 1990-luvun puolivälissä tapahtuneeseen yksityistämiseen. Vetoaminen yksityistämisen ehtoihin on antanut mahdollisuuksia kanteisiin, jotka ovat johtaneet osake-erien myyntiin. Vaikka yksityistämisessä tapahtui virheitä on valtionalouden tarkastusvirasto ilmoittanut, että asioita ei käsitellä uudelleen.

Juridisesti prosessi on hyvin monimutkainen ja myös oikeusviranomaisten riippumattomuus ja puolueettomuus on kyseenalaistettu. Kotlaksen prosessiin saadaan juridinen ratkaisu vasta ylemmistä oikeusasteista.

Vetoomuksia ongelmien ratkaisemiseksi on esitetty myös valtion ylimmälle johdolle mutta presidentti ja pääministeri eivät ole ottaneet kantaa asiaan. Monet duuman jäsenet ovat esittäneet lausuntoja Kotlaksen kysymyksestä ja useimmat heistä näyttävät ainakin varovaisesti tukevan yrityksen uusia omistajia.

Tiedotuskamppailu Kotlaksen kiistan osapuolten kesken on tiukkaa. Lehtien oman aineiston lisäksi yritykset ovat julkaisseet ilmoituksina uutisten tyyppisiä julkilausumiaan. Lehdistön aineiston valinnan objektiivisuudesta ja sisällön oikeellisuudesta on myös keskusteltu. Myös ulkomaisia tiedotusvälineitä on kutsuttu mukaan.

Metsäteollisuuden omistuspohjan muutoksen kytkentää vireillä olevaan metsäsektorin valtakunnallisen strategian laadintaan on syytä pohtia. Poliittinen johto on jo ilmoittanut, että tavoitteena on suurten vertikaalisesti integroituneiden yritysten kehittäminen. Tällaisten yritysten toimintaedellytyksiä on myös tarkoitus edistää valtion toimenpitein. Ne tulevat saamaan vuokrauksen kehittämisen kautta entistä enemmän vaikutusvaltaa metsävarojen käyttöön. Tämä nähtävissä oleva kehitys aktivoi mitä ilmeisimmin pyrkimyksiä suurten yhtymien muodostamiseen. Keväällä IPE-ryhmä ilmoittautui näyttävästi oman metsäsektoristrategiansa julkistamisella halukkaaksi ottamaan

johtavan roolin tässä kehityksessä. Miksi IPE joutui näin nopeasti puolustusasemiin suhteessa alalla uuteen ja pienempään kilpailijaansa ? Onko Bazovij Element - ryhmällä takanaan selvemmin poliittisen tason tuki ? Luoteis-Venäjän metsäteollisuudessa jo aikaisemmin merkittävänä omistajana ja rahoittajana esiintyneen pietarilaisen pankkiirin Vladimir Koganin liittoutuminen Oleg Deripaskan kanssa on ollut tärkeä Bazovij Element- ryhmän etenemistä tukeva tekijä.

LIITTEET

-